

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ: ΓΝΩΣΤΑ & ΑΓΝΩΣΤΑ «ΚΛΙΚ»ΕΝΟΣ ΖΩΝΤΑΝΟΥ ΘΡΥΛΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ίσως δεν υπάρχει Θεσσαλονικιός άνω των 35, που να μην έχει συναντήσει, έστω μία φορά στη ζωή του, είτε στον δρόμο είτε σε κάποιο «μεγάλο» γεγονός είτε στην οθόνη της τηλεόρασής του, αυτή την ιδιαίτερη φιγούρα: ασπρομάλλης, με μια...σκάλα μονίμως στα χέρια και ένα πούρο στο στόμα, βροντόφωνος. Και ικανός να πείσει μαλωμένους πολιτικούς να δώσουν ξανά τα χέρια, πρωθυπουργούς να τσουγκρίσουν πασχαλινά αβγά μόνο για τον φακό του, ηθοποιούς και ποιητές να χαμογελάσουν αληθινά για ένα δικό του «κλικ».

Ο λόγος για τον Γιάννη Κυριακίδη, που τον περασμένο Μάιο έκλεισε τα 89 του χρόνια, έναν άνθρωπο που δεν μένει στην ιστορία μόνο για τις μοναδικές φωτογραφίες του, αλλά και για τις μνημειώδεις «πλάκες» στις οποίες ενεπλάκη κατά καιρούς ως μέλος μιας ιστορικής παρέας της Θεσσαλονίκης, αποτελούμενης κυρίως από πολιτικούς, δημοσιογράφους, γιατρούς και καλλιτέχνες.

Ο Γιάννης Κυριακίδης ήταν ένας επίμονος φωτογράφος, ο άνθρωπος που ποτέ δεν παραιτείτο αν δεν είχε το «θέμα». Αν δεν το προλάβαινε, το «σκηνοθετούσε» με έναν τρόπο φελινικό, ακόμη και αν αυτό σήμαινε (υποθετικά) ότι ο υπουργός που μόλις είχε κόψει μια κορδέλα, θα προσποιείτο ότι την ξανακόβει, για να απαθανατιστεί από τον φακό του. Ο άνθρωπος που για να τραβήξει τις φωτογραφίες του μετέφερε πάντα μαζί του αυτή τη σκάλα, πάνω στην οποία σκαρφάλωνε για το «καλό πλάνο» (για αυτό άλλωστε, τον έχουν αποκαλέσει «Ιωάννη της Κλίματος».

Πτυχές της προσωπικότητας αυτού του ξεχωριστού φωτορεπόρτερ, που αποτελεί ζωντανό θρύλο, σκιαγραφήθηκαν σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στη Θεσσαλονίκη για την παρουσίαση του βιογραφικού λευκώματος με τίτλο «ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ - Ζωή Γεμάτη Εικόνες», σε έρευνα και επιμέλεια του δημοσιογράφου Κώστα Μπλιάτκα, από τις εκδόσεις "Μίλτος". Το λεύκωμα περιλαμβάνει πολύτιμες μαρτυρίες, 230 μοναδικές φωτογραφίες, των δεκαετιών του '40, του '50, του '60 του '70 και του '80, γενναίες «δόσεις» ιστορικού ρεπορτάζ και κείμενα προσωπικότητας που έζησαν και συνεργάστηκαν μαζί του. Η καλλιτεχνική επιμέλεια είναι της κόρης του, επίσης φωτογράφου Αθηνάς Κυριακίδου.

Στην εκδήλωση, οι φίλοι του Κυριακίδη «πλημμύρισαν» την αίθουσα στο «Ολύμπιον», όπου έγινε η παρουσίαση. Ο ίδιος ο φωτογράφος όμως, δεν μπόρεσε να παραβρεθεί. Δεν είναι και λίγα τα «89 και» χρόνια... Ήταν εκεί, όμως, και μίλησαν για αυτόν, όλοι οι άνθρωποι που είτε βάδισαν μαζί του ως δημοσιογράφοι είτε έζησαν τις στιγμές του μαζί του. Αυτοί διηγήθηκαν κομμάτια της επαγγελματικής διαδρομής του, κάποια από τα οποία ακούστηκαν για πρώτη φορά.

Η Κυρά της Γέφυρας

Χαρακτηριστικό της επιμονής του Κυριακίδη αυτό το «στιμιότυπο», που περιγράφει ο παλαιμάχος δημοσιογράφος Νικόλαος Μέρτζος, πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Ο ίδιος και ο Κυριακίδης κάλυπταν ένα ρεπορτάζ στη Γέφυρα του Αξίου, όπου το παλιό σχολείο είχε πλημμυρίσει. Ο Κυριακίδης είχε τραβήξει πάνω από 100-200 φωτογραφίες, αλλά δεν έλεγε να σταματήσει. Ο Μέρτζος άρχισε να δυσανασχετεί -άλλωστε το ρεπορτάζ το είχαν προ πολλού: «**Πάμε να φύγουμε,**

Ο φωτογράφος Γιάννης Κυριακίδης ανάμεσα σε δύο «ερα τέρτα» (ηγή φωτογραφίας: «Αγγελιοφόρος»)

αρκούδα (έτσι τον αποκαλούσε), θα πεθάνουμε απ' την πείνα εδώ πέρα», αλλά ο φωτογράφος, ακάθεκτος, εξακολουθούσε να τραβά φωτογραφίες. Κι εκείνη τη στιγμή συνέβη κάτι μοναδικό: απ' το πουθενά εμφανίστηκε μια αγέροχη κυρά με τα παραδοσιακά της ρούχα, που προσπερνώντας τους, μπαίνει στο νερό μέχρι το γόνατο, σηκώνει στα χέρια της ένα θρανίο και το βγάζει έξω. «Κλικ!». Ο φωτογράφος έχει αποτυπώσει, μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα μια «αίωνια» στιγμή: τη στιγμή που μια γυναίκα περασμένης γενιάς σώζει απ' το νερό ένα κομμάτι του μέλλοντος των παιδιών και των εγγονιών της.

Η Αλίκη Βουγιουκλάκη, η Παξινού και ο «Δράκος του Σέιχ Σου»

Αν ρωτήσεις 10 Θεσσαλονικείς, «γνώστες» του έργου του, ποια φωτογραφία του προτιμούν, ίσως δεν θα υπάρξουν δύο που θα μιλήσουν για την ίδια. Σε άλλους αρέσουν οι φωτογραφίες του που απεικονίζουν απλούς ανθρώπους, όπως η κυρά της Γέφυρας ή οι άνθρωποι που σχημάτιζαν ουρές στο Λευκό Πύργο τη δεκαετία του '60, προκειμένου να πάρουν ένα απ' τα караβάκια, που θα τους πήγαιναν για μπάνιο στην Περαιά.

Άλλοι αγαπούν περισσότερο τις φωτογραφίες του από τον κόσμο του θεάματος ή της υψηλής κοινωνίας: αριστοκράτες μιας άλλης Θεσσαλονίκης να στροβιλίζονται στον περίφημο «Χορό των Ανεμώνων» ή μέλη βασιλικών οικογενειών να χαμογελούν στον φακό του. Το ιερό τέρας Κατίνα Παξινού να προσφέρει στη νεαρή και απαστράπτουσα Αλίκη Βουγιουκλάκη ένα αναμνηστικό για την ερμηνεία της στη «Μανταλένα» στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου και πολλές-πολλές άλλες φωτογραφίες σαν αυτές...

Κάποιοι προτιμούν τις φωτογραφίες που καταγράφουν την ιστορία. Όπως εκείνη, που απεικονίζει στο εδώλιο τον Αριστείδη Παγκρατίδη, που κατηγορήθηκε ως ο «Δράκος» του Σέιχ Σου και εκτελέστηκε το 1968, παρότι υποστήριζε μέχρι τέλους την αθωότητά του.

Ο Κυριακίδης φωτογραφίζει επί επτά δεκαετίες, οπότε η λίστα των προσώπων και των προσωπικότητων, που «μίλησαν» στον φακό του είναι πολύ μακριά...

«Πήρε ένα επάγγελμα και το έκανε...Γιάννης Κυριακίδης»

«Ο Κυριακίδης πιστεύω ότι δημιούργησε τον εαυτό του στο φωτορεπορτάζ. Πήρε ένα επάγγελμα που το έκαναν κι άλλοι και τό 'κανε...Γιάννης Κυριακίδης». Ο Κυριακίδης είναι τόσες ιστορίες!, λέει η έτερη κόρη του, η σκηνογράφος Τίτη Κυριακίδη και συνεχίζει: «Αυτό που μου άρεσε πάντα στη δουλειά του ήταν ο τρόπος που σκηνοθετού-

σε τον εαυτό του όταν φωτογράφιζε. Ήταν σαν να έβλεπε τον εαυτό του μπροστά από την κάμερα, ενώ βρισκόταν απ' την άλλη πλευρά. Υπάρχει ένα τεράστιο αρχείο φωτογραφιών του και αυτό είναι η ιστορία της Ελλάδας και της Θεσσαλονίκης - και του κόσμου γιατί ταξίδευε πολύ και γνώρισε χιλιάδες ανθρώπους. Είναι ένας άνθρωπος πολύ δυνατός και σε αυτό θέλω να του μοιάσω».

«Αγάπησε τη Θεσσαλονίκη με έναν τρόπο που θα έπρεπε να τον πάρουμε όλοι σοβαρά»

Με φωνή που τρέμει, εμφανώς συγκινημένη, η Τίτη Κυριακίδη προσθέτει: «Ο πατέρας μου πάνω από όλα αγάπησε αυτή την πόλη [...] Αγάπησε τη Θεσσαλονίκη με έναν τρόπο, που θα έπρεπε να τον πάρουμε όλοι σοβαρά. Ο Γιάννης Κυριακίδης κάποια στιγμή θα αφήσει τη Θεσσαλονίκη σε εσάς. Όλοι έχουμε μια κληρονομιά, αυτή την πόλη, και ο Κυριακίδης μας την αφήνει να την πάμε πιο μπροστά. Την αφήνει σε εσάς να την προσέχετε!» Τη δική του μαρτυρία καταθέτει και ο δημοσιογράφος Κώστας Μπλιάτκας από την πλευρά του, που έκανε την έρευνα και επιμέλεια του λευκώματος: «Τον Κυριακίδη τον χαρακτήριζε το πάθος του, η αγάπη για τη φωτογραφία και τη Θεσσαλονίκη και το πείσμα να μην επιστρέφει ποτέ στο σκοτεινό θάλαμο χωρίς το θέμα. Όταν δεν προλάβαινε, το σκηνοθετούσε το θέμα, με έναν τρόπο φελινικό, ωραίο. Κι όσο περνούσε ο χρόνος, γινόταν αντικειμενικός όσο και η κάμερά του, όπως έχει πει και ο Γεράσιμος Δώσσας. Γιατί ο φωτογράφος ο πονηρός μπορεί το φως να το δείξει σκότος, την άσχημη όμορφη, τον αριστερό δεξιό, ενώ ο Κυριακίδης απέκτησε σταδιακά μια αξιοθαύμαστη αντικειμενικότητα πάνω στο θέμα».

Υιοθετώντας το σλόγκαν των σαμποτέρ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Θέλοντας να δείξει τη δύναμη των φωτογραφιών του Γιάννη Κυριακίδη, ο οποίος -όπως λέει- είχε υιοθετήσει το σλόγκαν των σαμποτέρ του Β' παγκοσμίου Πολέμου, δηλαδή «μη σταματάτε να τους αναστατώνετε», ο Κώστας Μπλιάτκας διηγείται ένα προσωπικό περιστατικό: ο ίδιος, νέος δημοσιογράφος, είχε αναλάβει να καλύψει ένα ρεπορτάζ για κάποιες κινητοποιήσεις στα πανεπιστήμια. Αρχικά, οι προϊστάμενοί του, τού είχαν ζητήσει ένα πολύ σύντομο ρεπορτάζ. Όταν όμως είδαν τις φωτογραφίες και παρότι το κείμενό του ήταν -όπως λέει ο ίδιος- «ένα χάλι», αποφάσισαν να κάνουν το θέμα...διεξέλιδο!

Ενας χορός βγαλμένος από αρχαία ελληνική τραγωδία

Ο δημοσιογράφος Γεράσιμος Δώσσας παρατηρεί, απ' την πλευρά του, ότι οι φωτογραφίες του Γιάννη Κυριακίδη ήταν συχνά συνταρακτικές. Ενδεικτικά αναφέρει εκείνες που συγκλόνισαν τους αναγνώστες του «Ελληνικού Βορρά» στη δεκαετία του '50, όταν είχε γίνει ένα πολλαπλό έγκλημα στον Σμόλικα. Όταν οι δύο τους, δημοσιογράφος και φωτογράφος, έφτασαν εκεί, οι νεκροί βρίσκονταν ακόμη στα φέρετρα. Ο Κυριακίδης φωτογράφησε τις γυναίκες που μοιρολογούσαν «σαν χορός αρχαίας ελληνικής τραγωδίας» και συγκίνησε τους πάντες. «Κάποτε η τέχνη ξεπερνά τη φύση», είπε χαρακτηριστικά ο κ.Δώσσας και πρόσθεσε: «Ήταν σπουδαία συγκυρία για εμένα ότι βρεθήκαμε στο ίδιο «δρομολόγιο»... ■